

ARBETSPLAN FÖR PÅLSBÖLE DAGHEM

2020 - 2021

Innehåll

INLEDNING	3
MÅLSÄTTNING ENLIGT BARNOMSORGLAGEN OCH ENLIGT GRUNDERNA FÖR FÖRUNDERVISNINGEN	8
Barnperspektiv.....	8
Goda lekmöjligheter	9
God omvårdnad	10
Ett individualiserat bemötande	11
Demokrati och rättvisa, förebyggande mobbningsarbete	12
Jämställt bemötande av flickor och pojkar	13
Ett bra samarbete med hemmen	14
De vuxna som goda förebilder	15
Ett medvetet stöd till barnets	16
sociala och emotionella utveckling	16
Stödet av den kognitiva utvecklingen.....	17
Barnets behov av tillräcklig fysisk aktivitet	18
Stöd till barn med annat modersmål	19
ALLMÄNPEDAGOGISKT, SPECIALPEDAGOGISKT OCH MÅNGPROFESSIONELLT STÖD	20
CENTRALA ÄMNESINRIKTNINGAR	22
Språk och interaktion	22
Matematik.....	23
Natur- och miljö.....	24
Etik och livsåskådning.....	24
Fysisk aktivitet och hälsoinriktning.....	25
Kulturarv, historia och samhälle	26
Konst och kultur.....	26
Sång, musik och drama.....	27
SKOLBEREDSKAPSFÖRBEREDELSE OCH SKOLSAMARBETE	28
Den intensifierade förundervisningen – grovplanering	30
Skolberedskapsobservation på daghemmet	31
Plan för samarbete förundervisning/skola	32
Gemensam arbetsplan för barnomsorg och skola	33
MOBBNINGSPLAN	36
SÄKERHETSPLAN	36
AVSLUTNING	37

INLEDNING

TRIVSEL-TRYGGHET-TILLIT

Detta är de tre ord som bäst beskriver vårt daghem. Här skall alla barn och vårdnadshavare känna sig **trygga**, det är viktigt att barnen **trivs** på daghemmet och att de känner **tillit** för personalen. Vi skapar ett bra stöd och komplement till hemmet genom att lägga stor vikt vid dessa faktorer.

Pålsböle daghem erbjuder en både rymlig och stimulerande inomhusmiljö samt en fantastisk gård, där barnen dagligen har möjlighet till lek och rörelse. Utevistelsen har stor prioritet, den ger barn både frisk luft, fysisk aktivitet och god aptit. Under detta corona-år har utevistelsen fått och får ha ännu mer utrymme. Motorikens betydelse för inlärning finns som en röd tråd i all verksamhet och i alla aktiviteter.

Vi vill berika varje barns ordförråd och ordförståelse, samt väcka deras lust till läsning genom sagoskattens enorma möjligheter. Projektet 2017, inom barnomsorgen på Norra Åland, **att väcka läslust tidigt**, gav oss mycket inspiration. Även matteprojektet året efter, har berikat vår verksamhet och dess innehåll.

Att stöda varje barns sociala och emotionella mognad är en viktig del av verksamheten. Barn med hög social kompetens är barn som förstår det sociala samspelet och är trygg och nöjd med vetskapen om att jag duger som jag är och jag förstår också att ta hänsyn till mina kamrater.

Sedan drygt tio år tillbaka har vi tagit fram måltidsprinciper för både barn och personal, där vi undviker livsmedel som innehåller stora mängder socker, vi serverar istället mycket frukt och grönt.

Vårt daghem har 37 platser:

- Avdelning **blå** har 21 platser för barn i åldern 4 - 6 år
- Avdelning **grön** har 14 (16) platser för barn i åldern 2 - 4 år

I daghemmet arbetar sammanlagt 12 personer, fördelat på följande tjänster och befattningar:

föreståndare/förskollärare (40%/60%)

barntädgårdslärare (100%)

förskollärare (100%)

förskollärare (84%)

barnskötare/förskollärare (60%/40%)

barnskötare (100%)

barnskötare (100%)

assistent/barnskötare (60%/40%)

assistent/biträde (20%/10%)

assistent (67,1%)

biträde (90%)

lokalvårdare (78,4%)

Tillsammans har vi gjort den arbetsplan som här följer för år 2020 - 2021:

Gröna avdelningen

Vår avdelning för barn i åldern 2 - 4 år.

SOCIALA FÄRDIGHETER

- leka i grupp
- vänta på sin tur
- respektera andra
- regler och rutiner

SAMLING

- rim och ramsor   - färger
- antal 1 - 5   - medveten rörelseträning
- lyssna på sagor   - sånger
- lekar

Vår samling handlar mycket om "sång och glädje". Syftet är att känna gemenskap i gruppen och att snart våga prata och berätta något för hela gruppen. I samlingen måste man också kunna vänta på sin tur och träna på att

känna olika känslor, såsom glad-ledsen, besviken-nöjd vilket vi dagligen samtalar och diskuterar om.

**Utevistelse både förmiddag och eftermiddag.
Friskapande verksamhet dagligen.**

Vårt arbetssätt på Gröna avdelningen präglas i stort sett av tid för lek, lek och lek. Vi vet att det är A och O i små barns utveckling. I leken tränas fantasi, språk och begrepp, sociala färdigheter, att respektera och samspela med andra, social och empatisk förmåga, att träna på att inte alltid få som man vill och konfliktlösning. Allt under ledning av personalen.

Under kommande verksamhetsår kommer vi regelbundet att dela vår barngrupp så att det ges tillfällen att arbeta med mindre grupper. 3-4-åringarna har också nån gång i veckan längre samling. Både vid lunchen och i övrig verksamhet är våra förväntningar lite högre på dem än på de yngre barnen.

3 - 4-åringarna går kontinuerligt på skogs promenad och har dessutom egna aktiviteter då 2-åringarna har sina aktiviteter. På detta sätt skapas lugn och ro samt tillfällen där personalen "hinner se" varje barn.

Vi är måna om att hålla en lugn miljö på avdelningen, vilda lekar får lekas utomhus. Vi ser oss själva som ett viktigt redskap för att uppnå våra mål och sitter alltid med vid barnens lek. Alla barn är olika och vi vill möta varje barn utifrån deras egna behov och förutsättningar, därför är en kontinuerlig dialog med vårdnadshavarna viktig.

Sagoläsningen har en stor plats i vår verksamhet, vi vill tidigt uppmuntra, stöda och väcka barnens intresse för läsning. Sagostunden är dessutom en stund för gemenskap och mys samt skapar lugn och ro!

Blåa avdelningen

Vår avdelning för barn i åldern 4 - 6 år.

Då barnen börjar på vår avdelning lägger vi stor vikt vid att de skall trivas och känna trygghet och tillit. Genom roliga, spännande och stimulerande aktiviteter, får vi barnen att känna gemenskap i gruppen, där förstås både personal och barn finns.

Att fungera i grupp, ta till sig gruppinstruktioner och komma ihåg dem, är av stor vikt i verksamheten med de äldre barnen. Vi vill att barnen skall växa i sin självständighet och uppmuntrar dem att försöka komma ihåg, våga pröva och sedan få känna att de lyckas.

Gruppkänslan och respekt för alla i gruppen tränas genom socialt samspel, i både fria och planerade stunder. Vi uppmuntrar till omtanke och genom att personalen är goda förebilder stöds barnens förmåga att vara en bra kamrat. Genom den regelbundna aktiviteten "leklotto" får barnen stöd i att välja aktivitet samt en utmaning i att leka tre tillsammans.

Vårt viktigaste mål är att stärka varje barn socialt och emotionellt. Regelbundet arbetar vi med bl a Stegvis (Stegen och Kompisväskan), vilka är material (metoder) där vi tränar upp varje barns förmåga till social och emotionell kompetens. Personalen har deltagit i utbildning, fortbildning och olika kurser kring detta.

Barnen bemöts individuellt och får stöd för sitt växande, vilket gör att självkänslan stärks. Alla barn skall få känna att jag är bra och duger som jag är. Barnen skall få uppleva och bli stärkta av att de klarar av de höjda kraven som finns då man går på blåa avdelningen. Självständiga barn är ett av våra mål, därför ger vi dem utmaningar som de kan klara av och genom detta växa som individ.

Vi lägger även mycket fokus på barns språkutveckling både genom sagostunder, samtal, till att uttrycka känslor och samspela med varandra. Dagligen ingår detta i vår verksamhet. Sagoläsningens betydelse, som språkutvecklare och inspiratör är enorm! Vi vill stöda, uppmuntra och inspirera våra barn till tidig läslust.

Motorikens betydelse för inlärning går som en röd tråd i allt vi gör. Medvetet stöder vi varje barns fysiska fostran. Vi böjer och sträcker på kroppen, vi går "åttor" och klappar ramsor med korsrörelser. Vår stora inspirerande gård

lockar alla barn till spontan och aktiv lek och rörelse. Uteleken har en hög prioritet hos oss. Men också regelbundna promenader, både "i trafiken" och i skog och mark ingår varje vecka. I samlingen används rörelsesånger och ramsor och dessutom har vi både mini-röris och olika redskapsbanor, som utförs på avdelningen, men även ute på gården då vädret tillåter. Allt detta stärker barnets kroppsuppfattning.

Vi arbetar med olika teman, men följer förstås med årstidsväxlingar samt uppmärksammar högtider och traditioner. Regelbundet har vi planerade spel- och pusselhålor, pärl- och systunder samt andra aktiviteter som ger barnen både lust och inspiration. Nyfikenhet och intresse bör väckas hos barnen och dessutom vill vi att de känner glädje för att lära sig mer.

Våra 4- och 5-åringar har egna aktiviteter som är anpassade efter deras mognad och förmåga. Ibland tillsammans och ibland i delad grupp, t ex 5-årsgrupp.

6-åringarna inleder på hösten den intensifierade förundervisningen, där vi arbetar med språklekar, mattelekar, motoriklekar, Skogsmulle och mycket annat. Våra förväntningar är högre på de äldre barnen, vårt mål är att ge dem utmaningar som de klarar av och växer med. Vi vill ge dem bra förutsättningar inför framtiden och övergången mellan barnomsorg och skola underlättar då lust till att lära finns hos barnet. Skolsamarbetet inleds på vårterminen och blir en viktig del av terminens förundervisning för alla blivande skolbarn.

MÅLSÄTTNING ENLIGT BARNOMSORGLAGEN OCH ENLIGT GRUNDERNA FÖR FÖRUNDERVISNINGEN

Barnperspektiv

Vi arbetar aktivt utgående från ett barnperspektiv. Det här innebär att vi utgår från vår erfarenhet, kompetens och förståelse för barns behov och vi beaktar även barnets perspektiv i mötet med barnet. Barnets perspektiv utgör barnets uppfattning och förståelse för olika situationer. Ibland kolliderar vårt barnperspektiv med barnets perspektiv och då är det vår uppgift att förmedla och förklara för barnet varför vi gör vissa saker eller förväntar oss vissa saker av dem. Exempelvis: barnet vill inte ha regnkläder på sig för ur barnets perspektiv är det varmt och obekvämt, ur personalens barnperspektiv ser man att regnkläderna är nödvändiga pga väderleken – vi förklarar för barnet varför man behöver ha regnkläder trots att barnet inte vill.

Genom att vi vägleder barnen med ett barnperspektiv i fokus i kombination med dialog med barnet utvecklas barnets förmåga att förstå konsekvenser och barnets eget perspektiv vidgas.

Som grund för barnperspektivet på daghemmet har vi tagit fasta på fyra punkter i barnkonventionen:

- barnets rätt till likvärdiga villkor (artikel 2)
- barnets bästa i främsta rummet (artikel 3)
- barnets rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- barnets rätt att uttrycka sina åsikter (artikel 12)

Goda lekmöjligheter

Leken är lärandets bästa redskap! Vi vill ge alla barn möjlighet till både fri och planerad lek. Vårt daghem har bra utrymmen, både inomhus och utomhus, för lek i alla former.

I den planerade leken, som leds av personal och där alla barn är med, stärks gruppkänslan när kunskap leks in. Barnen lär sig ta hänsyn till varandra och utvecklas socialt och emotionellt, samt känner tillfredsställelse och glädje.

I den fria leken tränas samspel och initiativförmåga, genom rollekar bearbetar barnet verkligheten och förmågan att fantisera utvecklas. Leken sker ensam eller i grupp, barnet väljer själv. Utrymme för lugn och ro ska finnas samt att tid för den fria leken ges! När barnen leker upptäcker de sig själva och sina förmågor, vilket stärker deras självkänsla.

Barnet skall kunna välja fritt bland sysselsättningar oberoende kön, därför har vi stimulerande lekmaterial tillgängligt, där utbud och placering har ett genus-tänk, vilket vi beskriver mer under jämställt bemötande. Vi vill sudda ut gränserna för traditionella pojk- och flickleksaker och styr medvetet in barnen på lekar/leksaker där alla valmöjligheter erbjuds.

Personalen är delaktig i leken om behov finns, vissa barn har svårt att leka om det inte finns en modell hur leken kan gå till. I dessa situationer är det viktigt att personalen "ger sig in i" leken med både glädje och entusiasm för att inspirera och handleda barn som saknar förmåga att leka. Alla barn behöver få känna sig tillfreds med sin lek och där har personalen ett stort ansvar.

God omvårdnad

Alla barn bemötas med värme och respekt. Dagliga rutiner skapar trygghet. Personalen tänker på barnets bästa och ser till att varje enskilt barn blir sett!

Lyhörd personal som uppmuntrar och stöder alla barn utifrån deras egen mognad, behov och utvecklingsnivå är en viktig del i den goda omvårdnaden. Personal som tar sig tid och engagerar sig skapar trygghet och trivsel. Det bör alltid finnas både tid och plats för varje barn att sitta i en personals famn, tid till kramar och tid och förståelse hos personalen för att lyssna på varje enskilt barns berättelser och åsikter.

Den kontinuerliga samvaron med andra barn gör att barnet utvecklar en känsla för respekt och konfliktlösning, där vuxna stöder vid behov. Då barn får vistas i en miljö som präglas av respekt, omtanke och värme utvecklas en god självbild vilket möjliggör att möta andra med respekt. Personalen visar och lär om vad respekt är, samt hjälper barn att säga ifrån om det behövs. Alla barn har rätt att säga nej och att våga ha en egen åsikt, där är stöd från vuxna många gånger nödvändigt.

Vuxnas erfarenhet och kunskap skapar i samspelet med barns nyfikenhet trygghet i att våga fråga och be om hjälp. Den vuxne skall alltid inge barn lust, mod och möjlighet till att vara vetgirig, för genom frågor och pedagogiska vuxna som ger svar och god omvårdnad, skaffar sig varje barn mer kunskap och erfarenhet och blir individer med god självkänsla.

Ett individualiserat bemötande

Ett individuellt bemötande är av stor vikt och om behov av särskilt stöd finns, skall detta kunna erbjudas barnet/familjen. Då allmänpedagogiskt stöd inte är tillräckligt kan specialpedagogiskt stöd erbjudas med hjälp av specialbarntädgårdsläraren i vårt distrikt.

Personalen bör vara kompetent, positivt inställd och intresserad av att söka kunskap och arbeta efter de pedagogiska metoder som passar bäst för ett enskilt barn. Det är viktigt att personalen lär om varje barns personlighet och verkligen "lär känna" barnet. Barn har olika metoder och sätt då det lär sig och skaffar sig kunskap, då det löser konflikter eller utforskar och prövar sig fram.

Vi vill möta och behandla alla barn lika men ibland finns behov av att behandla vissa barn olika, ett individualiserat bemötande pga barns olika förutsättningar. Vi ger varje barn en känsla av trygghet genom att låta barnet bli bemött utifrån vad det kan och även att låta barnet se att mina vänner bemöts utifrån sina behov. Det kan handla om individuellt bemötande vid matsituationer, i uthållighet i lek och i sociala sammanhang.

Tid är något vi vill kunna ge till varje barn, vi vill undvika stress och oro. Tid så att barnet kan glädjas över något som lyckats, tid till lugn och ro, tid så den egna förmågan kan användas för både lärande och växande.

Det åländska observationsmaterialet AXET, där vi regelbundet dokumenterar observationer och iakttagelser som görs av varje barns utveckling, hjälper oss att uppmärksamma barnens olikheter (och likheter). Materialet används också som grund för utvecklingssamtal. Detta redskap underlättar dessutom för personalen att ge varje barn ett individualiserat bemötande och hitta stödformer som eventuellt behövs.

Demokrati och rättvisa, förebyggande mobbningsarbete

Barnets bästa skall alltid vara i fokus för personalen, vi bör vara goda förebilder genom att tänka på hur vi beter oss och medvetna om att vi ger stöd och uppmuntran till alla barn. Gränssättning är en viktig del av vuxnas ansvar, vi skall vara lyhörda och öppna med vad som är rätt och fel, vi skall visa respekt och lära barnen det samma. Barn har rätt att alltid få en förklaring av personalen, då t ex en tillrättavisning ges, så barnet förstår anledningen till att det "fick ett nej".

Inget barn skall behöva känna sig utanför, gruppgemenskapen är en viktig del av vårt verksamhetsmål. En positiv vi-anda skapas genom att vi vuxna är närvarande och lyhörda och inte blundar för besvärligheter. Personalen måste våga prata om och visa känslor, samt ha förmåga att ta tag i jobbiga händelser, så att inget barn känner sig underlägset. Målet är att ge barnen verktyg och redskap för att känna sig rustade inför de motgångar som livet kan medföra.

Vi samtalar, diskuterar och lär om vänskap och snällhet. Ett barn som känner sig nöjd och trygg är ett barn med god självkänsla. Vi vill även att barn respekterar varandras olikheter (och likheter). Barn behöver också förstå att de har rätt att säga nej till sådant de upplever jobbigt.

Personalen skall ha och ge tid till att lyssna på barnen, hur de har upplevt en viss situation eller händelse. Vi vuxna skall finnas nära barnen och vara observanta och lyhörda. Det är viktigt att vi förstår att alla har rätt till sin egen känsla, den kan ingen ta ifrån dig!

Vi har en tydlig handlingsplan mot mobbning (där vi säkerställer att personalen har ett bra redskap till att förebygga mobbning). Mobbningsplanen finns som enskild plan.

Jämställt bemötande av flickor och pojkar

Att arbeta utifrån ett genusperspektiv är en av grunderna i vårt dagliga arbete, och därför ges samma förutsättningar, förväntningar och bemötande till varje flicka och pojke. Vårt solklara motto är att se alla barn som de är, väldigt unika individer! Och vi har ett tänk som innebär att vi inte skall göra om flickor till pojkar eller tvärtom, utan vi skall ge dem många olika sätt att vara på, istället för bara två sätt.

Genom samtal och diskussioner, där personalen leder och är lyhörd får barnen tillsammans med personalen visa och uttrycka tankar och funderingar kring likheter och olikheter bland pojkar och flickor. Den vuxnes värderingar styr mycket kring genusarbetet och därför är det viktigt att all personal har ett medvetet tänk kring hur varje barn bemöts, vilka möjligheter ges barnen och hur är jag delaktig i detta?

För att konkretisera vårt genusarbete har möbleringen på avdelningarna setts över, utbudet av lekmaterial förändrats då vi istället för att ta bort material har lagt till material, sagors och lekars innehåll utvärderats och många andra små medvetna förändringar. Det är inte barnen vi skall förändra utan förutsättningarna.

Jämställdhet är ingen färg eller leksak, för oss betyder det mångfald, att alla har samma rättigheter och skyldigheter. Det är en fördelning av makt, resurser, tid, livsutrymme och möjligheter. **Vi vill ge alla barn en stark självkänsla, att de vågar vara den de är, en väldigt unik individ.**

Ett bra samarbete med hemmen

Genom den dagliga kontakten, samtal och möten, med barnets vårdnadshavare vill vi skapa goda förutsättningar för att barnet skall trivas och utvecklas på daghemmet. Att komplettera och stöda vårdnadshavarna i barnets fostran, växande och lärande är vårt mål, samt att se till att barnet får sina primära behov tillgodosedda. Med erfarenhet och yrkeskunskap stöder och kompletterar personalen vid daghemmet alla vårdnadshavarna i deras kunnande kring det egna barnet.

Vårdnadshavarna har förutom den dagliga kontakten med personalen vid daghemmet även möjlighet till utvecklingssamtal, där vi gemensamt går igenom, diskuterar och utvärderar barnets förmågor och utveckling. Vi lägger stor vikt vid barnets välbefinnande och växande. Genom att tillsammans med barnets vårdnadshavare sätta upp gemensamma mål och överenskommelser kan vi stödja, hjälpa och lyfta barnet mot nya erfarenheter och kunskaper.

Vi vill att vårdnadshavarna känner förtroende för daghemmets personal, detta försöker vi nå genom en öppen, avspänd och ärlig dialog tillsammans. Dessutom håller vi föräldramöten, bjuder in till lite julfirande samt avslutar verksamhetsåret med en stor vårfest på vår gård.

Ett gott samarbete gagnar alltid barnet!

De vuxna som goda förebilder

Barn behöver stöd och uppmuntran då de söker kunskap, leker och samspekar med andra barn, där bör personalen finnas till hands och vägleda vid behov. Personalen skall vara aktiva i alla vardagssituationer, så att barnen känner trygghet och vågar fråga och vid behov be om hjälp.

Vid måltiderna är personalen både modeller och goda förebilder då vi visar ett gott bordsskick och samtalar i trevlig och behaglig samtalston. Genom att låta lunchen ta tid, skapar vi ett lugn som ger barnet harmoni och välmående. Vi undviker stress då vi äter tillsammans, utan trivs i gemenskapen mellan barn och personal.

I samlngen skapar vi möjligheter till lugna och faktasökande diskussioner, där pedagogen har en ledande kunskapssökande roll. Vid av- och påklädningen uppmuntrar vi barnen att klä på/av sig själva, ger dem stöd vid behov och visar konkret vilka kläder som behövs eller var de skall hängas upp. I all vardaglig verksamhet har personalen en viktig roll och delaktighet i varje barns individuella förmåga att med eller utan stöd klara en utmaning.

Att som personal vara närvarande, lyhörd och aktiv ger oss en vägledande roll vilken aktivt skall motverka att något barn behandlas illa, sårande eller blir utanför. Vi samtalar om och visar vad vänskap, snällhet och hjälpsamhet innebär, dessutom sätter personalen upp nödvändiga gränser för barnen och hjälper dem med beslut och val, vilket är vuxnas ansvar.

Ett medvetet stöd till barnets sociala och emotionella utveckling

I leken, både spontan och planerad, får barnet utveckla sin förmåga att samspela och samarbeta, att dela med sig och lösa konflikter, att utveckla vänskap och att kompromissa.

Genom att aktivt arbeta med material som är utarbetat för barn under skolåldern, får barnen träna på och lära sig att sätt ord på känslor och på att förstå andras känslor (empati). Personalen har deltagit i fortbildning och kurser och på vårt daghem använder vi periodvis materialen Start, Stegvis/Stegen och Kompisväskan, vilka hjälper till att stärka såväl barns självkänsla som den sociala och emotionella mognaden.

Personalen bör ge stöd till barn som behöver hjälp med att samspela, att ta motgångar och att lösa konflikter. Vårt mål är att alla barn med eller utan hjälp, skall utveckla sin sociala och emotionella mognad, vilken beaktas i första hand inför skolstart.

Vi samtalar, diskuterar och lär om vänskap och snällhet. Vuxna som vågar visa och prata om känslor ger barnen stöd i att både förstå sina egna och andras känslor och att ta hänsyn till varandra. Vi vill även att barn respekterar varandras olikheter (och likheter). Ett barn som känner sig nöjd och trygg är ett barn med god självkänsla. Barn behöver också förstå att de har rätt att säga nej till sådant de upplever jobbigt.

Stödet av den kognitiva utvecklingen

Det bästa pedagogiska redskapet för att stöda lusten till att lära är *leken!* Genom att erbjuda en miljö där det finns inspirerande och pedagogiska leksaker och arbetsmaterial stöder och uppmuntrar vi barnets kognitiva utveckling. Nyfikenhet väcks också genom att personalen med sin pedagogiska kunskap leder in barnet i sitt kunskapssökande.

Dessutom bidrar en lugn och rofylld miljö till att barnet vill lära mer. Det berikar barnets erfarenheter och utvecklar dess förmågor. Barnet skall få känna delaktighet i arbetet, vilket gör att det känns både betydelsefullt och intressant.

I den fria leken ges barnet möjlighet till att själv välja aktivitet bland vårt lärorika och genusgenomtänkta utbud. Materialet är anpassat till barnens ålder, mognad och individuella förmåga.

Vid planerade aktiviteter är det personalen som styr och väljer pedagogiska hjälpmedel och delar av detta material används bara vid planerad verksamhet. Barnen ges möjlighet att använda alla sina sinnen i lärandet då en mängd olika arbetsmetoder planeras och genomförs.

Genom stöd och uppmuntran vågar barnet utforska och söka lösningar därför finns personal till hands vid t ex pussel- och spelstunder. Utmaningar för barnet skall inte vara för svåra, barnet skall få känna att det har lyckats.

Vi samtalar med barnen, väcker frågor och funderingar. Vi ber dem förklara och beskriva och fundera över hur och varför saker och ting är som de är. Detta gör vi hela tiden i vår vardag, när vi leker med barnen, spelar eller klär på oss. Samtal och dialog leder till kunskap.

Målet är att få varje barn att vilja lära mer och fortsätta vara vetgirigt. Spännande material och lekar bidrar till detta och givetvis personal som är engagerad och "närvarande". Övergången mellan förundervisning och skola underlättar då lust till inläring finns hos barnet.

Barnets behov av tillräcklig fysisk aktivitet

Vårt daghem har en fantastisk gård, vilken inspirerar till lek. Valmöjligheterna är många och kreativitet och spontana påhitt flödar. Barnen klättrar, hoppar, balanserar, gungar, cyklar, gräver, konstruerar, sparkar, springer – verben är oändliga då det gäller barnens aktivitet ute på vår gård.

Regelbundna planerade rörelsestunder är en självklarhet, det kan vara promenader i skog och mark, mini-röris, traditionella utomhuslekar eller rörelsesånger i samlingen.

Genom att främja den fysiska aktiviteten utvecklas grovmotoriken vilket leder till att även finmotoriken förbättras. Speciellt då vi pusslar, pysslar eller spelar tränas finmotoriken. Lego är ett bra material, där både finmotorik och konstruktionsförmågan utvecklas. Fingerramsornas betydelse är också av stor vikt och förekommer så gott som dagligen i samlingen.

Regelbundet ordnas det fortbildning inom detta, där personalen får möjlighet att öka sin medvetenhet då det gäller motorikens betydelse för inläring, det är av stor vikt att alla barn får möjlighet att utveckla alla sina fysiska kunskaper, vilket även främjar inlärningsförmågan. Vi vill att alla barn skall känna lusten att röra sig, eftersom rörelser hjälper kroppen att hitta både fysisk och mental balans.

Vardagen på daghemmet präglas av lek och rörelseglädje! Den fysiska fostran ingår och har stor del i all vardaglig verksamhet, då den är av stor betydelse för både barns hälsa och kognitiva utveckling.

Stöd till barn med annat modersmål

Vi arbetar utgående från Ålands landskapsregerings rapport "Stöd för barn i barnomsorgen med annat modersmål än svenska". Viktiga hörnstenar i arbetet med barn med annat modersmål i svenska är:

Leken. Leken är av central betydelse för barn med annat modersmål, i ensamleken får barnet möjlighet att utveckla sitt tänkande och sin fantasi och i leken tillsammans med andra barn utvecklas både språket och de sociala färdigheterna.

Samtal med barnet. Genom att föra samtal med barnen i alla vardagssituationer utvecklas barnets ordförråd och begreppsförmåga.

När barnet blandar språk. Diskussioner med barnet förs kring språkens olikheter och hur språken är uppbyggda.

Små grupper. I mån av möjlighet arbetar man med mindre grupper i barngrupperna för att barnet ska få möjlighet till så mycket talutrymme som möjligt.

Konkretisera. Vid exempelvis sagoberättelser och samlingar används konkret material för att förstärka språkinläringen.

Personal vid daghemmet har deltagit i en föreläsning med Gunilla Ladberg (fil.dr i pedagogik) i ämnet "att arbeta med flerspråkiga barn" och har hennes arbetsmetoder som grund. När barnet väl har skolats in och känner sig trygg gäller det för oss att locka fram språket hos barnet. Gunilla Ladberg säger: "det som får barnets ögon att glittra är språkutvecklande"!

Samarbete med föräldrarna. Hemmets modersmål är en viktig grund för barnets språkutveckling även då det gäller barnets andra språk och övrig kunskapsinläring. Forskning visar att inläring av det nya språket underlättas om det egna språket är välutvecklat, därför försöker vi stöda och uppmuntra föräldrarna att våga prata sitt hemspråk med sitt barn även på daghemmet.

Den bästa gåva föräldrar kan ge sina barn är sitt språk!

ALLMÄNPEDAGOGISKT, SPECIALPEDAGOGISKT OCH MÅNGPROFESSIONELLT STÖD

Allmänpedagogiskt stöd

Genom att personalen är kompetent, lyhörd och intresserad kan vi erbjuda alla barn allmänpedagogiskt stöd. Med kunskap och erfarenhet möter vi varje barn utifrån dess mognad och förmåga. Stöd och uppmuntran till allsidig utveckling genomsyrar verksamheten. Barnet ges tid till att utveckla kunskaper och färdigheter i sin egen takt, oavsett ålder. En trygg miljö, som vi fyller med glädje och tillit ger varje barn en stabil grund, varifrån självkänsla och självbild stärks.

Barnen skall känna att just jag är en väldigt unik individ och vi ser alla barn som de är och möter dem med respekt! Detta löper och framkommer som en röd tråd genom vår arbetsplan.

Specialpedagogiskt stöd

Genom att upprätthålla en god kontakt med barnets familj, blir steget inte så långt, då det allmänpedagogiska stödet inte räcker till. Önskemål om utredning över barnets behov av stöd kan komma från daghemmet eller också från barnets vårdnadshavare, vilka ger tillåtelse till att koppla in distriktets specialbarntädgårdslärare. Utifrån observationer av barnet och diskussioner med personal och vårdnadshavare inleds det specialpedagogiska stödet. I vårt distrikt på Norra Åland, har vi tillgång till en specialbarntädgårdslärare, vilket betyder att det ibland handlar om prioritering av stödbehovet och insatserna. Det kan även bli fråga om att barnet kan behöva hjälp och stöd av en assistent, vilket utreds och rekommenderas av pedagogisk personal eller av skolpsykolog. Det är dock kommunen som beviljar medel och gör eventuella anställningar. Att få extra hjälp och stöd är en rättighet och det blir allt vanligare att diagnos inte måste ställas för att individuellt stöd skall bli en självklarhet.

Barnet inkluderas i en ordinarie barngrupp och deltar i aktiviteter efter sin förmåga. För att barnet skall känna välmående och ha möjlighet till att stärka självkänslan är det av stor vikt att de inte misslyckas p.g.a. att aktiviteterna är för svåra. En pedagogisk, tydlig och strukturerad planering är viktig. Personalen får handledning av specialbarntädgårdsläraren, som även arbetar individuellt med barnet.

Med jämna mellanrum håller vi planerings- och utvärderingsmöten. Det mest väsentliga är att alla inblandade jobbar mot samma mål. Personalen skall se möjligheter istället för problem och hålla en positiv inställning till barnet och de arbetsuppgifter det innebär. Lyhördhet och respekt är ord som vi ska visa och uppfylla, så varje barn får ett bemötande utifrån sin mognad och förmåga.

Mångprofessionellt stöd

Då allmänpedagogiskt och specialpedagogiskt stöd inte är tillräckligt bör ett mer omfattande stöd erbjudas och ges till barnet. Genom samarbete mellan vårdnadshavarna, barnomsorgen, andra sociala stödtjänster och BUF-teamet (barnhabiliteringen vid ÅHS) planeras mångprofessionellt stöd. Det kan handla om talterapi, ergo- och fysioterapi, stöd från barn- och ungdomspsykiatri samt pediatrik specialsjukvård. Oavsett vilka terapier barnet har behov av skall en habiliteringsplan göras upp, där BUF-teamet ansvarar.

En förutsättning till mångprofessionellt stöd är vårdnadshavarnas medgivande och samtycke.

Vår målsättning är att ha bra möjlighet till samarbete med alla olika instanser. Både genom handledning, möten och träffar eller under träningsstunder på daghemmet eller vid ÅHS, försöker personal från daghemmet närvara och på så vis erhålla kunskap och insyn i det mångprofessionella arbetet med barnet. Då alla inblandade arbetar mot samma mål, ger det barnet goda förutsättningar till individuell utveckling. Regelbundna nätverksmöten är en del av detta.

Genom ett nära och bra samarbete med ovan nämnda instanser skapar vi ett arbetsklimat som främjar inläringen även hos barn med behov av speciellt stöd. På daghemmet finns möjligheter till enskilda träningsstunder, till indelning i små grupper samt att pedagogen får in olika lekar och aktiviteter som främjar det enskilda barnets utveckling, i den allmänna verksamheten.

Vi lägger stor vikt vid gruppkänsla och gemenskap. Vid mångprofessionellt stöd inkluderas barnet i daghemmets ordinarie barngrupp. Med stöd av en assistent kan barnet delta i våra aktiviteter, som planeras så att barnet skall få känna välmående över att lyckas, vilket leder till bättre självkänsla.

CENTRALA ÄMNESINRIKTNINGAR

Daghemmet stöder och inspirerar barnets utveckling genom att vi planerar och anpassar vårt arbetssätt och våra metoder utifrån varje barns ålder, mognad och individuella förmåga. Genom leken vågar barnet prova på nya utmaningar, som bör vara "nåbara", då kan barnet känna att det har lyckats. Lust, glädje och intresse stöds genom både spännande material och en stimulerande miljö. Genom rutiner, tydlighet och struktur ges barnet trygghet, vilket gör att varje barn kan delta i vår mångsidiga verksamhet med god självkänsla, entusiasm och nyfikenhet.

Språk och interaktion

- Alla barn ges tillfälle till att våga uttrycka sig och berätta om händelser och upplevelser i våra samlingar.
- Vi ger tid och utrymme för samtal och diskussioner, där barnet uppmuntras och stöds att våga förmedla sina åsikter och tankar.
- Barnet får lära sig att sätta ord på sina känslor, då vi regelbundet arbetar med Start, Stegvis/Stegen och Kompisväskan (material för socialt och emotionellt lärande).
- I samlingen ingår dagligen sång, rim, ramsor, rörelselekar etc. vilket berikar varje barns språkliga medvetenhet.

Sagoläsning är en del av all vardaglig verksamhet, vi läser morgonmys-sagor, sagor i samlingen, vilosagor, kapitelsagor för de äldre barnen, kryp upp i soffan-sagor, titta på bilder-sagor, dramatiserings-sagor, sagor som leder till diskussioner, ja sagoskatten är oändlig och väldigt viktig hos oss! Barn behöver stöd och uppmuntran då de söker kunskap eller samarbetar med andra barn, där skall personalen finnas till hands och vid behov vägleda. Vi skall vara aktiva i alla vardagssituationer, så att barnen känner trygghet.

- Vi för dialog med alla barn på deras nivå, kommenterar och ställer frågor.
- Genom det skrivna språket inspirerar vi barnet till intresse för skriv- och läsförmåga. Alla barns namn finns skrivna på lappar, på barnets teckningar skriver vi och förklarar tillsammans, olika material- och leksakslådor har namn och givetvis finns alfabetet uppsatt med vackra bilder till.
- De äldre barnen får utforska språket genom olika språklekar, där vi klappar stavelser, lyssnar på bokstavsljud, första och sista ljud i ord, sätter ihop ljud, tar bort ljud.

- Barn som har behov av extra stöd i sin språkutveckling erbjuds stöd. Vi använder tecken som stöd på lilla sidan, för att förstärka språket för alla barn i gruppen
- Visuellt stöd ges vid behov genom att vi med bilder och föremål förtydligar ordets betydelse
- Barnen på stora sidan får hjälpa vår ordspottardrake att "spotta ut" nya, svåra ord, som vi lär oss betydelsen på

Matematik

- Vardagsmatematik stöds och uppmuntras vid alla olika rutiner, vi räknar barn, frukten räknas, potatis och köttbullar räknas, fåglar vid fågelbordet räknas, blommorna vid husknuten räknas, hur många blåa blommor och hur många gula?
- Vårterminens matteprojekt gav oss alla inspiration och kunskap
- Genom spel och lekar får barnen lära sig att klassificera, sortera, bilda par, antal och mängd, jämföra, bygga och konstruera och mycket annat som utvecklar varje barns matematiska tänkande.
- Det konkreta materialet är otroligt viktigt då vi leker "matte". Vi delar lika med material ss knappar, skruvar, klossar, men även ett äpple kan delas i fyra lika stora delar. Vi väger och mäter olika saker som finns på daghemmet.
- I samlingen räknas barnen, hur många är på dagis, hur många är hemma? Vilka är flest?
- Då vi dukar borden tillsammans med barnen, ges möjlighet till mycket vardagsmatematik, hur många tallrikar, vänster och höger, ovanför och så förstås vilken siffra har du i ditt glas?
- Ordningstalen tränas bland annat genom att vi alla dagar i samlingen pratar om vilket datum det är.
- Vi samtalar med barnen om vad de ska göra ikväll, i morgon eller i helgen och vad de har gjort när de har varit lediga. Genom samtal och diskussioner ges barnen möjlighet att träna på tidsbegrepp.
- Att väcka varje barns intresse för matematik i vardagen gör vi genom att personalen pratar och upptäcker matematik i vardagen tillsammans med barnen.
- Uppmuntran ges till barnen så de vågar berätta hur de kom fram till sin slutsats, hur tänkte du?

Natur- och miljö

- Ute på vår fantastiska daghemsgård kan vi tillsammans se förändringar, vi kan känna om det är varmt eller kallt, soligt, blåsigt eller om det finns små insekter vi måste var försiktiga med. Vi vägleder och inspirerar barnen. Förståelsen att värna om vår natur och miljö stärks.
- Regelbundna promenader och utflykter i skog och mark ger barnen kunskap om naturens rikedomar.
- Vi samtalar och diskuterar om årstidsväxlingar, vad förändras, vad händer med växter och djur i vår skog?
- Barnen får lära sig att vara aktsamma om vår natur, vi försöker få barnen att lukta, lyssna, titta, känna och ibland att smaka, så att de får möjlighet att använda alla sina sinnen.
- Vi har regelbunden Mulleverksamhet.
- Daghemmet källsorterar och barnen får hjälpa till att sortera rätt, samtala om vad en kompost är förs med barnen.
- Regelbundna experiment och undersökningar görs, t ex att ta in och smälta snö – vad händer och hur ser snön ut?
- Litteratur som berör ämnet finns på daghemmet och är tillgängligt.
- Studiebesök ordnas med jämna mellanrum, där barnen kan få se och ta del av vad sop-hantering och -sortering innebär.
- Vi har ett regelbundet samarbete med Ålands Natur och Miljö och anlitar deras Naturskola, som riktar sig till barn under skolåldern
- Tips och idéer från Ålands Natur och Miljö ges även till vårdnadshavarna, då naturskolläraren deltar i föräldramöte
- Genom att ta del av projektet **Giftfritt daghem**, får vi många tips och idéer, som skapar ett medvetet tänk hos oss vuxna. Vi kan styra nya inköp, vi lär om material och produkter vi bör undvika. Allt för barnens bästa!

Etik och livsåskådning

- Genom regler och gränssättningar ger vi barnen bästa förutsättningar till att fungera och samspela i grupp.
- Etik, dagligen då vi lär barnen rätt och fel, så får man göra/inte göra, hur känner du dig och hur känner sig din kompis idag?
- Med hjälp av arbetsmaterialen Start, Stegvis/Stegen och Kompisväskan ger vi barnen goda möjligheter till att hantera konflikter och motgångar.
- Vi samtalar om vikten av att vara ärlig mot varandra och att ha förståelse om varandras olikheter.
- Allas lika värde är en viktig del av vårt arbete med barnen.
- Genom sagor och dramatisering ger vi barnen möjlighet att leva sig in i

andras situationer och förstå olika känslor.

- Den fria rolleken skapar många tillfällen där personalen kan gå in och diskutera med barnen om vikten av att vara tolerant och förstående.
- Olika högtider uppmärksammas och samtal om att alla inte firar likadant.
- Vi respekterar varje barns och vårdnadshavares livsåskådningssyn och informerar om att det finns en frivillighet/valfrihet att delta i aktiviteter som inte passar in i deras livsåskådning och erbjuder då andra alternativ

Fysisk aktivitet och hälsoinriktning

- Utevistelsen har stor prioritet hos oss. Vi har en stor inspirerande gård som lockar till att springa både i skog och på gräsmatta, att hoppa från stenar, krypa under träd, cykla, gunga och mycket mer. Barnen lockas att på ett naturligt sätt röra sig och få utlopp för sina olika rörelsebehov.
- Personalen har ett medvetet "tänk" då det gäller varje barns motoriska utveckling, eftersom motoriken har betydelse för inlärning
- Regelbundna promenader, både " i trafiken" och i skog och mark är en viktig aktivitet hos oss.
- Olika redskapsbanor där vi balanserar, ålar och hoppar, samt Mini-röris gynnar och stärker de grovmotoriska färdigheterna hos barnen.
- I samlingen blandas samtal med sång- och rörelselekar, olika klapp- och fingerramsor där rytm, kroppsuppfattning och koordination stärks.
- Dagligen ges barnen stöd och uppmuntran att kunna klä på och av sig själva, vilket tränar finmotoriken samtidigt som de får känna att de klarar sig själva!
- Vi uppmuntrar till gott bordsskick och här ges barnen en naturlig möjlighet till att utveckla finmotoriken.
- I den fria leken och i de själv valda aktiviteterna ges oändliga möjligheter till utvecklande av motoriken. Barnen kan pussla, spela, rita, klippa, pärla, sy, bygga med lego och klossar mm.
- De planerade och styrda aktiviteterna ger även de goda möjligheter till att förbättra och utveckla finmotoriken. Där ges uppgifter till barnen efter deras mognad och förmåga.
- För oss är god hygien en självklar del av den hälsoinriktade verksamheten. Att tvätta händerna är en del av detta, vilket görs otaliga gånger varje dag.
- Genom att undvika livsmedel som innehåller stora mängder socker försöker vi få barnen att bli medvetna om vad som är nyttigt resp. onyttigt.
- Vi uppmuntrar barnen att smaka på allt och erbjuder dagligen ett stort utbud av både frukt och grönsaker.

Kulturarv, historia och samhälle

- Vi firar åländska högtider, genom att hissa flaggan, dansa traditionella ringlekar, festligt dukat bord och genuin åländsk mat.
- Vi samtalar med barnen om de aktuella högtiderna och varför vi firar dessa och hur andra kulturer firar.
- Barnens födelsedagar firas alltid med flagghissning och sång.
- Tillfällen ges då vi får ta del av olika teateruppsättningar, som vi sedan diskuterar och bearbetar med barnen.
- Olika muséer och intressanta byggnader besöks, ss Kastelholms slott, Jan Karlsgården, Sjöfartsmuséet och liknande.
- Temainriktat arbete om "förr i tiden" genomförs med jämna mellanrum, där vi bekantar oss med allt från leksaker, kläder och dylikt från förr. Även berättelser och sagor från förr ingår.
- Genom promenader i trafiken, där personalen tydligt visar och instruerar, får barnen praktisk erfarenhet och lärdom av att idka försiktighet.
- Samarbete med kommunens bibliotek pågår ständigt, genom regelbundna besök på biblioteket men även genom de populära bokpåsarna som biblioteket tillhandahåller och som lånas ut på daghemmet till barnen och familjerna.
- Regelbundna besök på daghemmet av både polis och brandkår ger spänning och erfarenhet av vanliga funktioner i samhället, dessutom gör vi studiebesök till olika arbetsplatser.

Konst och kultur

- Barnen ges otaliga tillfällen att skapa, måla och rita med olika färger och material, både fritt skapande men även vid planerade aktiviteter.
- Tillsammans med personalen får barnen blanda och experimentera med färger, vad händer då man blandar gult och blått?
- Att skapa genom att samtidigt lyssna på musik eller att rita efter att ha lyssnat till en saga utan bilder, ger varje barn möjlighet till självständigt arbete, eftersom vi uppfattar och upplever olika.
- Fritt skapande av återanvänt material, ss pappersrullar, tygbitar, tomförpackningar och dylikt, ges möjlighet till dagligen.
- Månadsteckning är en aktivitet för de äldre barnen, där de ritat efter ett bestämt tema och där de får uttrycka sig i bild och ord. Deras teckningsutveckling följs upp genom denna aktivitet.
- Utställningar av barnens alster återkommer då och då, ibland med inbjudna gäster.

Sång, musik och drama

- Sång och musik, men även drama finns dagligen med i våra samlingar.
- Vi stärker kroppsuppfattningen och koordination genom rörelsesånger.
- Språklig utveckling och stimulans skapas då otaliga sånger innehåller rim och språkliga uttryck.
- Många sånger sjunger vi om och om igen, vilket gör att barnen får känna att de är säkra på både text och melodi.
- Rytmsövningar både med instrument och genom handklapp förekommer ofta i våra sånger.
- Genom sång och musik får många barn ett extra mod och vågar dansa, spexa och uppträda inför varandra.
- Att sjunga på olika språk förekommer då och då, t ex vid födelsedagsfirande sjunger vi ofta en bit på engelska.
- Dans- och ringlekar är ett måste vid olika högtider och traditioner, då samlas hela daghemmet och har gemensam lek och dans.
- Även den moderna musiken får plats hos oss, genom att vi vid olika tillfällen ordnar fester och discon med barnen, där de har möjlighet att välja musik och helt fritt röra sig till den.
- Då vi regelbundet har Mini-röris får vi röra oss till musik, som verkligen ger rörelseglädje och rytmkänsla.
- Genom att dramatisera sagor men också verkliga händelser får barn en tydlig och konkret bild och lättare att förstå det som hänt.
- Då vi arbetar med Stegvis/Stegen och Kompisväskan får barnen bra möjlighet till att träna drama, då de använder kroppsspråk och mimik för att visa vad de känner.
- Barnen får själva både spontant och planerat göra olika rollspel för varandra.
- Vid olika tillställningar på daghemmet ges barnen möjligheter att uppträda inför publik med både sång och drama.

SKOLBEREDSKAPSFÖRBEREDELSE OCH SKOLSAMARBETE

Vårt mål är att skapa en inlärningsmiljö som erbjuder stimulerande verksamhet och som ger varje barn en allsidig utveckling, där i första hand den sociala och den emotionella mognaden stöds och beaktas. Alla barn får träna på att fungera i grupp och samspela med både kamrater och vuxna. Uthållighet och fokuseringsförmåga blir en självklar utmaning för barnen, där personalen uppmuntrar och stöder.

Alla barn skall ha möjlighet att behålla och utveckla sin personlighet och sina förmågor. Vi ger varje barn den tid och de möjligheter det behöver för att fundera, reflektera och pröva sig fram till olika lösningar.

Året före skolstart intensifieras förundervisningen, våra förväntningar och krav är högre på 6-åringarna. Detta är en fortlöpande process som pågår under barnets vistelse på daghemmet och inte koncentreras till bestämda tidpunkter under dagen.

Intresse och nyfikenhet till att lära stöds för att på ett så lustbetonat sätt som möjligt utveckla barnets inlärningsförmåga. Vårt bästa pedagogiska hjälpmedel är **LEKEN**, där varje barn får känna glädje och tillfredsställelse. Genom att bevara lusten till inläring blir övergången mellan daghemmet och skolan så smidig som möjligt.

Vi stärker barnets självständighet genom att vi ger barnet nya utmaningar, där det skall känna att det lyckas, vågar och kan. Personalen stöder, uppmuntrar och ger varje barn den uppmärksamhet som behövs. Det kan handla om att barnet skall hålla ordning på sina kläder, ha ett bra bordsskick eller följa daghemmets regler och rutiner.

Barnet får träna på att ta emot instruktioner i grupp dagligen, uthållighet och koncentration stärks och utvecklas, det självständiga arbetet uppmuntras samtidigt som förmågan att slutföra uppgifter förbättras.

Inom barnets språkliga utveckling och medvetenhet är Bornholmsmodellen vår verkliga grundplåt, men också andra språkutvecklande material ss Sop-Nisse, Trulle och Frylmarks språklekar och observationsmaterial används. Barnets ordförråd och ordförståelse stärks dessutom genom de dagliga sagostunderna, samtal under olika rutiner eller då vi rimmar och "ramsar" och vid sångstunder.

Vår Mulleverksamhet riktar sig speciellt till 6-åringen. Där får barnet upptäcka alla spännande sammanhang i naturen samtidigt som de tränar hela sin kropp och upplever naturen i närmiljön. Genom upptäckter och upplevelser lär barnet sig ta hänsyn till varandra och till det som lever och växer. Dessutom kan antal och begrepp tränas med naturen som hjälpmedel. Skogsmullefiguren blir ett mycket bra pedagogiskt redskap för personalen.

Då vi tränar och utvecklar den matematiska begreppsorienteringen använder vi oss av mycket konkret material, vilket är viktigt. I vår vardag upptäcker vi "matte" överallt, då vi dukar, står i kö, klär på oss eller leker tillsammans. Vi uppmuntrar barnet att prata matematik, intresset för vardaglig "matte" prioriteras. Genom att bygga och konstruera, sortera och jämföra eller ordna efter olika mönster stärker barnet sitt matematiska tänkande. Också vid de själv valda spelstunderna eller vid de regelbundet planerade spelstunderna får barnet träna sin matematiska färdighet.

Barnet stärks individuellt genom att vi ger det mer ansvar, uppgifter och höjda förväntningar och utmaningar. Ett barn som känner att jag vågar, jag kan och jag lyckas, stärks inför språnget ut till "stora världen". Det är av stor vikt att barnet känner sig tryggt och nöjd med sig själv, det skall känna "att jag duger och jag är bra som jag är"!

Inför varje läsår görs en grovplanering upp vad gäller den intensifierade förundervisningen och skolsamarbetet utvärderas och planeras tillsammans med berörda lärare. Dessutom har barnet möjlighet att delta i en skolberedskapsobservation, som leds av specialbarntädgårdsläraren i distriktet. Ytterligare hålls ett utvecklingssamtal där olika former av skolberedskapsobservationer går igenom. För att kunna ge vidare denna information till berörd skola krävs vårdnadshavarnas samtycke.

Grovplaneringen, skolberedskapsobservationen samt skolsamarbetet beskrivs på följande sidor. En gemensam arbetsplan har uppgjorts för förundervisningen och nybörjarundervisningen.

Den intensifierade förundervisningen – grovplanering

Under höstterminen kommer vi att främst arbeta med följande områden:

- **språklekar** (rim och ramsor, språkljud, olika klapplekar med stavelser, dela/sätta ihop sammansatta ord, jämföra korta och långa ord)
- **uttrycka sig i hela meningar**, vad innehåller en mening
- **ordförråd och ordförståelse** stärks genom sagor, samtal och diskussioner
- **vänster – höger** (läs- och skrivriktning)
- **finmotorik** (fingerramsor och övningar, uppgifter där penn- och saxgrepp tränas osv)
- **rumsbegrepp** (vi repeterar över, under, bakom, framför, inne, ute osv)
- **matematiska begrepp** (mer, mindre, första, sista, räkneramsan 1-10,10-0). Vi sorterar, delar lika och använder mycket konkret material
- **former**
- **utveckla koncentration och tålamod**, att slutföra uppgifter (arbetsro)
- **kunna ta instruktioner**, både i grupp och enskilt.
- **lika - olika**
- **ta hänsyn till varandra – arbeta i grupp**

Under vårterminen lägger vi tyngdpunkten på följande viktiga områden:

- **språklekar** (som ovan, men nu mer avancerat, vi tar bort ljud i ord, vi lägger till ljud, vi delar ord i delar, förklarar nya ord, sätter in ord i meningar)
- **former**
- mer **finmotorik** t ex att knyta, äta med gaffel och kniv
- **tidsbegrepp** (igår, idag, i morgon)
- **klockan** (hel- och halvtimme)
- **matematiska begrepp** (hälften, dubbelt, ordningstal)
- **acceptera sig själv och andra**
- **stärka självkänslan** (jag är bra som jag är, jag kan mycket, jag vet massor, men jag vågar ändå fråga och be om hjälp)
- **kunna ta instruktioner och arbeta självständigt**
- **skolsamarbetet**

Skolberedskapsobservation på daghemmet

I början av vårterminen, det år barnet fyller 7 år, erbjuds barnet en möjlighet att delta i en skolberedskapsobservation. Undersökningen/observationen är frivillig och innebär att det undersöks hur beredd barnet är för skolan. Dessutom får personalen en indikation på om det är något område som vi borde jobba extra med.

Det är alltid helheten av den intensifierade förundervisningen som ger oss pedagoger mest när det gäller ett barns sociala, emotionella, motoriska, språkliga och matematiska mognad. Observationen är ett verktyg och hjälpmedel för personalen att se vilka områden som behöver jobbas extra med under våren. Men den kan också vara grund för fortsatta diskussioner om eventuellt skoluppskov eller alternativa skolalternativ.

Specialbarträdgårdsläraren i distriktet leder observationen (förskollärare och ibland skolpsykolog deltar/observerar).

Samtliga vårdnadshavare får skriftlig information angående innehåll och utförande av observationen. Deltagandet är inte obligatoriskt och ett skriftligt godkännande/medgivande begärs in av föräldrarna för att barnet skall kunna delta. Detta medgivande ger även tillåtelse att med berörd skola hålla övergångssamtal angående förundervisningen och observationen. Övergångssamtalet hålls med tanke på inledande skolgång.

Eftersom vi inte vill förstora upp detta tillfälle förklarar vi för barnen att det är en vanlig förundervisningsstund. Ett barn som hör ordet test kan känna oro och få "fjärilar i magen" vilket kan leda till ett sämre arbete och resultat än väntat.

Resultaten behandlas sedan av specialbarträdgårdsläraren tillsammans med berörd personal från daghemmet och vid behov även skolpsykologen.

Vårdnadshavarna får ta del av observationsresultatet. Samtidigt kan utvecklingssamtal hållas då en genomgång av övergångsblanketten görs. Blanketten är till för att skolan skall få ta del av barnets utveckling, kunskap och förmåga och därmed kunna möta barnet individuellt.

Plan för samarbete förundervisning/skola

(skolans + daghemmets personalrepresentanter)

Målsättning: att skapa trygghet för barnen inför skolstart

Samplanering

Efter sportlovet bjuder barnomsorgen in representanter från skolan till planeringsmöte. Vid mötet går man igenom följande:

- Tidpunkt för lärarnas/speciallärarnas besök till daghemmen görs upp.
- Skolan erhåller lista över förundervisningsbarnen, deras adresser och födelseålder
- Tidsplan för de sex skolbesöken i april-maj uppgörs, om datumet för den hela skoldagen är fastställd delges det.
- Tidpunkt för övergångssamtal bestäms.
- Inskrivningsmötet i skolan planeras och datum delges.

Eventuella extra kostnader som skolsamarbetet medför t.ex. för vikarier i skolan delas lika mellan skola och barnomsorg.

Träffar på daghemmen

Under mars ordnas träffar för kommunens alla förundervisningsbarn vid Emkarby, Godby och Pålsböle daghem.

Återkopplingsbesök

Barnträdgårdslärarna tar kontakt med lärarna i åk 1 och bokar datum för återkopplingsbesök som görs efter skolans inskolningsperiod i oktober. Barnträdgårdslärarna kommer till skolan och träffar lärarna för att gå igenom hur det har gått för eleverna samt träffar eleverna.

Utvärdering av inskolningsperioden görs av berörd personal i oktober/november

Barnträdgårdslärarna hör av sig till skolan för att överenskomma om tidpunkt.

Gemensam arbetsplan för barnomsorg och skola

2020-2021

FÖRUNDERVISNINGEN	NYBÖRJARUNDERVISNINGEN
<p>Leken har en central plats i barnomsorgsverksamheten eftersom leken är lärandets bästa redskap</p>	<p>I skolan fokuserar vi på lärandet och vår målsättning är att barnet känner tilltro till sin egen förmåga att lära. Det är viktigt att barnets nyfikenhet och lust att lära tas tillvara.</p>
<p><u>Social kompetens och samarbetsförmåga</u> Vi stöder och uppmuntrar varje barn att fungera i grupp och lära sig att styra de egna impulserna. Barnet kan då anpassa sig till rutiner och regler i gruppen samt utveckla sin självständighet. Arbetet sker aktivt både i det vardagliga, i sociala situationer samt i planerade aktiviteter. Vi arbetar med material som stärker såväl barnets självkänsla som den sociala och emotionella mognaden, vilket är av största vikt inför skolstarten.</p>	<p><u>Socialkompetens och samarbetsförmåga</u> Då vi i skolan arbetar med social kompetens och samarbetsförmåga fokuserar vi på följande områden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kamratskap • Självkänsla • EQ (emotionell intelligens) • Ansvar och samarbete
<p><u>Språk och interaktion</u> Att väcka barnets intresse för det talade och skrivna språket är vårt mål. En av hörnstenarna är den oändliga sagoskatten, som berikar och utvecklar varje barns språk och interaktion. Dessutom samtalar vi och för dialog med varje barn utifrån dess nivå och vid behov används visuellt stöd. Genom sång och lek, rim och ramsor och rörelse berikas varje barns språkliga medvetenhet. En grundmetod som används vid samtliga daghem för att stärka språkutvecklingen är Bornholmsmodellen.</p>	<p><u>Språk och interaktion</u> I skolan jobbar vi vidare med hörnstenarna lyssna, tala, läsa och skriva.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viktigt är att väcka barnens läslust • Språklekar • Högläsning • Samtal • Rim och ramsor • Bokstavsträning • Skrivning utifrån barnets förmåga.

<p style="text-align: center;"><u>Grundläggande färdigheter inom matematik</u></p> <p>Vi jobbar dagligen med vardagsmatematik såsom räknande av olika antal, systematisering, mängder och begrepp. Tillsammans med barnet pratar vi och upptäcker matematik i vardagen – samtidigt som barnets intresse för matematik väcks. Genom mycket konkret material ss. pussel, spel, knappar, klossar etc. ges barnet möjlighet att sortera, jämföra, dela lika och konstruera. De grundläggande matematiska begreppen utvecklas och stärks. I samlingen använder vi siffror, ordningstal och antal då barnen räknas och dagens datum går igenom. Vi ger barnet möjlighet att träna på tidsbegrepp då vi samtalar och diskuterar om vad barnet skall göra eller vad det har gjort.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Grundläggande färdigheter inom matematik</u></p> <p>Vi strävar till att gå framåt i elevens egna takt för att eleven inte ska få luckor i sitt matematiska kunnande.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Att lära barnen se och förstå uppgifterna. • Att eleverna utvecklar ett intresse för matematik. • Antalsuppfattning • Sortera och jämföra • Dela upp tal i talpar
<p style="text-align: center;"><u>Koncentration och minne</u></p> <p>En lugn, rofylld och inspirerande miljö ger barnet möjlighet att koncentrera sig och slutföra de uppgifter det får. Vi fångar barnets uppmärksamhet och intresse genom planerade aktiviteter utifrån varje barns förmåga och mognad. Genom vår pedagogiska kunskap inspirerar och leder vi in barnet i sitt kunskapssökande. Utmaningar ges där barnet får känna att det kan och att det lyckas!</p>	<p style="text-align: center;"><u>Koncentration och minne</u></p> <p>Lärandet handlar om koncentration och minne, att hålla kunskap i minnet genom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lek och rörelse • Kreativitet i undervisningen för att väcka elevernas intresse och lust att lära • Repetition • Olika typer av minnesträning: rörelseträning, appar, spel mm. <p>Undervisningen utgår från olika inlärningsstilar som befrämjar barnets lärande.</p>
<p style="text-align: center;"><u>Fin- och grovmotorik</u></p> <p>Barnet lockas och utmanas att på ett naturligt sätt röra sig och utveckla sin motorik. Daglig utevistelse har hög prioritet. Vi har planerade rörelse-stunder och lekar, regelbundna promenader både i "trafiken" och i skog och mark samt den så viktiga fria leken. I samlingen ingår dagligen olika sång- och rörelselekar och klapp- och fingerramsor där rytm, kroppsuppfattning och koordination stärks.</p> <p>Vi pysslar, klipper, bygger, ritar, pärlar – möjligheterna är oändliga till att utveckla varje barns finmotorik.</p> <p>Också vid av- och påklädningen och vid måltiderna utvecklas finmotoriken, samtidigt som barnet får känna att det klarar sig själv.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Fin- och grovmotorik</u></p> <p style="text-align: center;"><u>Grovmotorik</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordination, rytm, balans, rums- och riktninguppfattning, form och kroppsuppfattning, känsel syn och hörsel. • Kroppens stabilitet <p style="text-align: center;"><u>Finmotorik</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Handens motorik • Penngrepp • Ögats motorik • Öga-handmotorik

Vårt mål är att få varje barn att vilja lära mer och fortsätta vara vetgirigt. Spännande material och lekar bidrar till detta och givetvis personal som är engagerad och "närvarande". Övergången mellan förundervisning och skola underlättar då lust till inläring finns hos barnet!

Vårt mål är det livslånga lärandet och vi strävar till att varje elev når en optimal personlig utveckling.

MOBBNINGSPPLAN

För att föregripa och ingripa i mobbning har daghemmet gjort upp en mobbningsplan, som är vårt verktyg och redskap till att förebygga mobbning. Inom hela personalgruppen måste det finnas en förståelse för vad mobbning är, vi ska vara lyhörda och närvarande i vårt arbete.

Vi bör vara medvetna om att det är skillnad på mobbning och konflikt. Mobbning är återkommande och avsiktlig medan en konflikt är en tillfällig händelse och kan även ses som positiv och utvecklande.

Tillsammans med vårdnadshavarna når vi långt, ett förtroendefullt och öppet samarbete gynnar vårt arbete.

Handlingsplanen presenteras vid höstens föräldramöte och finns synlig och tillgänglig i daghemmets entréer samt på kansliet. Handlingsplanen utvärderas och revideras inför varje verksamhetsår.

SÄKERHETSPLAN

En trygg och säker miljö är en av grunderna för att skapa välbefinnande. Vi har rutiner som minskar risken för att barn eller personal kommer till skada eller utsätts för obehagliga situationer. Vi har även en säkerhetsplan som omfattar flera aspekter av säkerhet, såväl fysiska som andra. Med hjälp av säkerhetsplanen stärks medvetenheten om risker samt hur man kan motverka dem.

I säkerhetsplanen finns en checklista som används om en akut situation uppstår. Checklistan beskriver tillvägagångssätt vid olika uppkomna situationer och beskriver tydligt steg för steg vad som ska göras.

Vår säkerhetsplan finns på tydlig anvisad plats i daghemmets kansli, vilket all personal har vetskap om. Delaktighet är ett nyckelord för att ha en fungerande säkerhetsplanering – vår personal är väl insatta i planens innehåll och betydelse. Planen revideras årligen.

AVSLUTNING

Trots att rutiner, tydlighet och struktur genomsyrar varje arbetsdag på vårt daghem, blir den ena dagen inte lik den andra! Att arbeta med barn är både fantastiskt men också föränderligt. Det gäller att vara flexibel och lyhörd, att upptäcka varje barns förmågor och möjligheter.

Varje enskild individ är unik och vi ska ge tillräckligt stöd för barnets individuella växande och lärande. Vi bör uppmuntra, inspirera och ge utmaningar som barnet kan lyckas med. Vi ska vara skickliga på att ge varje barn positiva upplevelser och erfarenheter så deras självkänsla stärks.

Vi försöker vara pedagogiska ut i fingerspetsarna men njuter ändå när vi och barnen känner härlig harmoni och bara får vara. Många familjer håller idag ett högt livstempo och vi vill därför vara en motpol till det livet.

Daghemmets värdegrund är trygghet, trivsel och tillit och genom att vi förverkligar detta får alla barn en kvalitativ miljö att växa och lära i. Vi vill att varje barn vi haft i vår omsorg skall känna och uttrycka att: ***"jag har gått på världens bästa daghem"***!